

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Tomáše Langáška (soudce zpravodaj), soudce JUDr. Filipa Dienstbiera a soudkyně Mgr. Barbory Berkové v právní věci žalobce: **N. N. H.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 9. ledna 2020 č. j. OAM-7/LE-BA02-BA04-PS-2020, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 23. ledna 2020 č. j. 17 A 16/2020 - 15

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost žalobce **se z a m í t á .**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **se n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Vymezení případu

[1] Žalobou podanou ke Krajskému soudu v Plzni (dále jen „krajský soud“) se žalobce domáhal zrušení v návětí označeného rozhodnutí žalovaného, jímž byl žalobce zajištěn podle § 46a odst. 1 písm. e) zákona o azylu. Žalobce též požádal o ustanovení zástupce, konkrétně JUDr. Jakuba Backy, advokáta.

[2] Usnesením označeným v návěti krajský soud žalobci ustanovil zástupkyní JUDr. Janu Balounovou, advokátku, a zároveň jej vyzval, aby ve stanovené lhůtě odstranil vady žaloby. Krajský soud ustanovil JUDr. Balounovou především s ohledem na místo aktuálního pobytu žalobce, které je blízko sídlu JUDr. Balounové, a též na skutečnost, že se JUDr. Balounová zaměřuje na oblast azylového a cizineckého práva a přijímá věci *ex offo*. Krajský soud dále podotkl, že právní řád nezaručuje, že žalobci bude ustanoven konkrétní advokát podle jeho volby, a že se žádost o ustanovení JUDr. Jakuba Backy obsahově zcela shoduje s mnoha jinými žádostmi, pročez neosvědčuje zvláštní vztah důvěry mezi žalobcem a JUDr. Backou. Krajský soud dále zdůraznil zájem na rovnoměrném zatěžování specializovaných advokátů a jejich rovnoměrném odměňování ze státního rozpočtu.

II. Kasační stížnost a průběh řízení o ní

[3] Žalobce (dále též „stěžovatel“) podal proti usnesení krajského soudu o ustanovení JUDr. Balounové kasační stížnost. Namítal, že mezi ním a požadovaným zástupcem existoval zvláštní vztah. Stěžovatel doložil, že JUDr. Backa jej zastupuje v řízení před Městským soudem v Praze. Tvrzení krajského soudu o neznámých osobách, která mají předkládat zajištěným cizincům stejné listiny, považuje stěžovatel za naprosto zavádějící a nesprávné. Stěžovatel byl v zařízení pro zajištění cizinců informován o možnosti konzultovat svoji situaci s advokátní kanceláří, v níž působí i JUDr. Backa. To, že tento advokát poskytuje bezplatné právní poradenství v zařízení pro zajištění cizinců, nemůže být stěžovateli na úkor. Na podporu své argumentace stěžovatel odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. srpna 2019 č. j. 4 As 149/2019 - 19.

[4] Stěžovatel ke kasační stížnosti přiložil vlastnoručně sepsané prohlášení ve vietnamštině a jeho překlad do angličtiny, z něhož vyplývá, že JUDr. Balounové nedůvěřuje a nepřeje si, a by jej zastupovala. Dále stěžovatel přiložil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. ledna 2020 č. j. 16 A 5/2020 - 17, jímž mu byl JUDr. Backa ustanoven zástupcem v řízení o žalobě proti rozhodnutí Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy o zajištění stěžovatele podle zákona o pobytu cizinců.

[5] JUDr. Jana Balounová na výzvu Nejvyššího správního soudu ke kasační stížnosti uvedla, že jí stěžovatel nikdy nesdělil, že k ní nemá důvěru, nereagoval ani na výzvu, kterou mu JUDr. Balounová zaslala, a sám ji nijak nekontaktoval. JUDr. Balounová nevěděla ani o kasační stížnosti proti usnesení, jímž byla stěžovateli ustanovena zástupkyní. Dále uvedla, že usnesením krajského soudu ze dne 11. února 2020 č. j. 17 A 16/2020 - 25 byla zproštěna zastupování stěžovatele.

[6] Nejvyšší správní soud si následně vyžádal posledně uvedené usnesení krajského soudu. Z něj vyplývá, že s ohledem na to, že stěžovatel podal proti usnesení o ustanovení JUDr. Balounové vlastními silami kasační stížnost, dospěl krajský soud k závěru, že je stěžovatel schopen dosáhnout ochrany svých práv jiným způsobem než prostřednictvím soudem ustanovené zástupkyně.

pokračování

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[7] Úvodem Nejvyšší správní soud poznamenává, že kasační stížnost směřuje proti procesnímu usnesení o ustanovení právního zástupce pro žalobní řízení. Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud v minulosti takové kasační stížnosti již připustil, nepovažovav je zřejmě za nepřipustné kasační stížnosti proti rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení [ve smyslu

§ 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s.], Nejvyšší správní soud i nyní přistoupil k jejímu věcnému posouzení, byť sdílí pochybnosti o vhodnosti a správnosti takového výkladu, vyjádřené v KÜHN Zdeněk, in KÜHN, Z., KOCOUREK, T. a kol. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, str. 950-951.

[8] Nejvyšší správní soud kasační stížnost posoudil a dospěl k závěru, že není důvodná.

[9] Nutno předeslat, že k tomu, že krajský soud JUDr. Janu Balounovou zprostil zastupování stěžovatele, Nejvyšší správní soud nemohl přihlídnout, neboť jde o skutečnost, která nastala až po vydání napadeného rozhodnutí [srov. přiměřeně § 109 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“)]. Na uvedeném nic nemění ani to, že v důsledku postupu krajského soudu není stěžovatel zastoupen advokátem v tomto řízení o kasační stížnosti; rozšířený senát Nejvyššího správního soudu totiž již dříve zaujal právní názor, že v řízení o kasační stížnosti proti procesnímu usnesení není podmínkou povinné zastoupení stěžovatele advokátem (viz usnesení rozšířeného senátu č. j. 1 As 196/2014 - 19 z 9. června 2015, bod 29).

[10] Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. může předseda senátu navrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit zástupce, jímž může být i advokát.

[11] K právu navrhovatele (žalobce) na ustanovení konkrétního zástupce se vyjádřil rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v rozsudku ze dne 21. prosince 2009 č. j. 7 Azs 24/2008 - 141, č. 1995/2010 Sb. NSS, tak, že *„vyhovět návrhu na ustanovení konkrétního zástupce bude namísto především tehdy, bude-li takové rozhodnutí opřeno o rozumné a věcné důvody a současně nebude v rozporu s jinými hledisky, které je nezbytné při rozhodnutí o konkrétní osobě zástupce vzít v úvahu. Pokud totiž účastník řízení navrhne konkrétní osobu, která by jej měla zastupovat, obvykle tak činí z důvodů, které pokládá za rozumné a věcně oprávněné. Typicky účastník řízení navrhuje určitou konkrétní osobu tehdy, má-li k ní z určitých důvodů vybudován vztah důvěry, z něhož vyvozuje, že právě ona bude řádně hájit jeho zájmy. Tato důvěra přitom představuje jeden ze základních atributů vztahu mezi advokátem a jeho klientem [srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2005, č. j. 7 Azs 214/2005 - 96 (www.nssoud.cz)]. Vztah důvěry často vznikne tehdy, zabývala-li se navrhovaná osoba jako zástupce věci účastníka řízení již dříve (např. v jiném řízení před orgány veřejné moci), zastupovala-li jej v jiné jeho věci, je-li z jiných důvodů obeznámena více než jiné osoby s jeho věcí či s jejími významnými aspekty nebo má-li určité specifické vlastnosti, schopnosti či dovednosti, které jsou předpokladem pro to, že by mohla ve*

věci účastníka řízení s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem vystupovat účinněji než jiné osoby. Takovými specifickými schopnostmi, vlastnostmi či dovednostmi může být například specializace navrhovaného zástupce na určitá právní odvětví či schopnost komunikovat s účastníkem řízení (typicky právě v případě žadatelů o mezinárodní ochranu) v jeho mateřštině nebo jiném jazyce, kterým se dorozumí.“ Rozšířený senát nicméně uznal, že „právo účastníků řízení na ustanovení konkrétního zástupce ovšem nepochybně nemůže mít podobu práva absolutního. Za rozumné a věcně oprávněné důvody tak zpravidla nebude možno považovat návrh na ustanovení konkrétního zástupce jen proto, že takový zástupce je všeobecně znám (například díky tomu, že často vystupuje v médiích, nebo že se jako advokát těší vynikající pověsti). Další meze práva na ustanovení konkrétního zástupce pak zcela jistě musí existovat pro případ možného zneužití předmětného práva“. Pokud navrhovatel požádá o ustanovení konkrétního zástupce a jeho žádost bude opřena o věcně oprávněné důvody, bude zpravidla na místě navrhovateli vyhovět. „Důvodem pro nevyhovění návrhu na ustanovení konkrétního zástupce mohou být především okolnosti, které svojí povahou či významem převažují nad respektováním rozumných a věcně oprávněných důvodů, které účastník uvedl ve svém návrhu. [...] V tomto ohledu je nicméně třeba trvat na tom, že pokud soud návrhu účastníka řízení na ustanovení konkrétního zástupce nevyhoví, je povinen své rozhodnutí přezkoumatelným způsobem odůvodnit.“

[12] Základním kritériem přezkumu rozhodnutí krajského soudu, jímž nebylo vyhověno žádosti o ustanovení konkrétního advokáta, je tedy jeho přezkoumatelnost (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. ledna 2018 č. j. 8 As 258/2017 - 21). V tomto ohledu Nejvyšší správní soud konstatuje, že z napadeného usnesení jednoznačně vyplývá, z jakého důvodu krajský soud nevyhověl žádosti stěžovatele, aby mu byl ustanoven zástupcem JUDr. Jakub Backa. Nejvyšší správní soud se proto zaměřil na otázku, zda odůvodnění rozhodnutí krajského soudu ob stojí.

[13] V tomto směru Nejvyšší správní soud připomíná, že „i za situace, kdy se žádost o ustanovení konkrétního advokáta opírá o rozumné a věcně oprávněné důvody, mohou být důvodem pro nevyhovění takovému návrhu okolnosti, které svojí povahou či významem převažují nad respektováním těchto rozumných a věcně oprávněných důvodů. V nyní posuzované věci může podle názoru zdejšího soudu nad stěžovatelem uváděnými důvody jeho návrhu převážet snaha o rovnoměrné zatížení advokátů ustanovovaných ex offio v cizineckých věcech. Nejvyšší správní soud přitom ve své judikatuře dospěl k závěru, že samo o sobě nerovnoměrné ustanovování advokátů považuje za natolik závažnou skutečnost ve smyslu rozsudku rozšířeného senátu, která odůvodňuje ustanovení jiného zástupce. Kasační soud totiž zastává názor, že pokud by byl pouze jediný advokát ustanovován na návrh každého cizince, vedl by takový postup k neakceptovatelné monopolizaci právních služeb poskytovaných ex offio v oblasti cizinecké agendy“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. listopadu 2017 č. j. 7 As 342/2017 - 20; srov. též rozsudky ze dne 29. června 2017 č. j. 9 As 98/2017 - 24, ze dne 14. června 2018 č. j. 6 As 190/2018 - 14, ze dne 21. března 2019 č. j. 7 As 555/2018 - 15 a ze dne či usnesení ze dne 15. února 2016 č. j. 9 As 19/2016 - 18 a ze dne 30. června 2016 č. j. 10 As 109/2016 - 54).

[14] Krajský soud zcela v souladu s touto judikaturou zdůraznil právě „zájem na rovnoměrném zatěžování specializovaných advokátů a jejich rovnoměrném odměňování ze

pokračování

státního rozpočtu“ (odst. 6 napadeného usnesení). Nejvyšší správní soud dále konstatuje, že rozhodnutí o ustanovení JUDr. Balounové nebylo projevem svévole krajského soudu, nýbrž bylo opřeno o vzdálenost sídla JUDr. Balounové (v Plzni) od Zařízení pro zajištění cizinců Balková, v němž stěžovatel v současné době pobývá, jakož i o skutečnost, že se JUDr. Balounová zaměřuje (mimo jiné) na azylové a cizinecké právo a dle údajů České advokátní komory přijímá věci *ex offo*. Všechny tyto okolnosti jako důvody pro výběr konkrétního advokáta obstojí.

[15] Výše citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 149/2019 - 19, na který stěžovatel odkazoval v kasační stížnosti, se týkal skutkově odlišné situace. Tehdy krajský soud ustanovil žalobci zástupcem Organizaci pro pomoc uprchlíkům a argumentoval především účelností a hospodárností řízení s tím, že tato organizace čerpá dotace na pravidelné poskytování bezplatné právní pomoci uprchlíkům a cizincům. Tento důvod však v kasačním přezkumu neobstál (srov. obdobně rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 13. března 2019 č. j. 8 As 37/2019 - 15 či ze dne 11. ledna 2018 č. j. 5 As 330/2017 - 19). V projednávané věci však bylo rozhodnutí krajského soudu o ustanovení JUDr. Balounové opřeno o jiné důvody.

[16] Nejvyšší správní soud nicméně souhlasí se stěžovatelem, že domněnka krajského soudu o tom, že neznámé osoby předkládají cizincům v Zařízení pro zajištění cizinců Balková předem připravený text se žádostí o ustanovení JUDr. Backy či jeho partnera z advokátní kanceláře, není ničím podložená (kromě vysoké četnosti těchto žádostí). Avšak, jak již bylo řečeno, nosný důvod rozhodnutí krajského soudu obstál.

IV. Závěr a náklady řízení

[17] Nejvyšší správní soud tedy neshledal kasační stížnost důvodnou, pročez ji ve smyslu § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl. Rozhodl tak bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s.

[18] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalobce neměl úspěch ve věci, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevznikly, a náhrada nákladů řízení se mu tudíž nepřiznává.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. února 2020

JUDr. Tomáš Langášek
předseda senátu